

NORGES OFFICIELLE STATISTIK,

UDGIVEN I AARET 1866.

C. No. 6.

BERETNING

OM

DEN HØIERE LANDBRUGSSKOLE I AAS

FRA 1 APRIL 1864 TIL SAMME TID 1865.

UDGIVET AF DEPARTEMENTET FOR DET INDRE.

(LA TABLE DES MATIÈRES PAGE 16.)

NORGES OFFICIELLE STATISTIK,

UDGIVEN I AARET 1866.

~~~~~  
C. No. 6.

**BERETNING**

OM

**DEN HØIERE LANDBRUGSSKOLE I AAS**

FRA 1 APRIL 1864 TIL SAMME TID 1865.

~~~~~  
UDGIVET AF DEPARTEMENTET FOR DET INDRE.

~~~~~  
CHRISTIANIA.

B. M. BENTZENS BOGTRYKKERI.

~~~~~  
1866.

AARSBERETNING

FRA

A A S H Ø I E R E L A N D B R U G S S K O L E

FOR

TIDSRUMMET FRA DEN 1 APRIL 1864 TIL SAMME TID 1865.

Herved har jeg den Ære at meddele Beretning om Skolens Virksomhed i oekonomisk Henseende for sidstforløbne Aar og skal til en Begyndelse meddele et Sammen drag af Skolens Regnskaber, udvisende dens Activa ikke

Ved Aarets Indtrædelse udgjorde Skolens Eiendele:

i contante Penge	538 Spd. 99 Sk.
i Kreaturer	4,285 — 84 -
i Inventarium	10,389 — 104 -
i Beholdninger af Kornvarer og övrige Produkter	4,586 — 80 -
udestaaende Fordringer	457 — 97 -
	<hr/>
	20,258 Spd. 104 Sk.

i Aarets Löb modtaget af

Statskassen 9,563 Spd. 79 Sk.

Nettoudbytte af:

Jordbruget 2,116 Spd. 54 Sk.

Meieriet 168 — 81 -

Fjöset 33 — 31 -

Faarehuset 47 — 31 -

Frö og Rodfrugter 40 — 101 -

Skoven 37 — 52 -

Drainsrörstilvirkingen 4 — 94 -

Værkstederne 43 — 73 -

Husholdningens

Conto „ — 4 -

2,492 — 41 -

32,314 Spd. 104 Sk.

Det store Tab af 114 Spd. 40 Sk., som Kornvarers Conto udviser, er opstaaet fornemlig derved, at Skolen ved Aarets Indtrædelse havde en ikke ganske ubetydelig

alene ved Aarets Begyndelse, 1ste April 1864, men ogsaa ved sammes Ende, 31te Mart 1865, samt over Skolens havte Indtægter og Udgifter i Aarets Löb.

Udgifter:

Til Institutet 7,463 Spd. 49 Sk.

„ Grundforbedringer 977 — 31 -

„ Experimentalfeltet 57 — 102 -

„ Haven 155 — 115 -

„ Bygningernes Reparationer 315 — 111 -

„ Lösörets Do. 223 — 97 -

„ Grisehuset 84 — 24 -

„ Fjærkræet 8 — 22 -

„ Skatter 397 — 51 -

Tab paa Kornvarers

Conto 114 — 40 -

„ diverse andre

Contoer 4 — 49 -

9,802 Spd. 91 Sk.

Beholdninger 31te Marts

i Contanter 50 — 112 -

i Kreaturer 5,408 — „ -

i Inventarium 10,742 — 76 -

i diverse Beholdninger 3,246 — 35 -

i Fordringer 3,064 — 30 -

22,512 — 13 -

32,314 Spd. 104 Sk.

Beholdning af Korn, og ved at realisere denne kunde man ikke obtinere den paa samme satte Taxt.

Om Jordbruget og Avlingen.

Husmandspladsene Höibraaten og Söraas med tilsammen et Areal af omtrent 60 Maal ere iaar tagne under Brug til de övrige Indmarker, saa at disse nu udgjöre tilsammen 1,134 Maal.

Af disse har været anvendt:

til Brak 156 Maal

„ Rug 134 -

Lateris 290 Maal

	Transport	290 Maal
til Hvede		16 -
„ Byg		81 -
„ Blandkorn		22 -
„ Ærter		10 -
„ Havre		191 -
„ Grönfoder		60 -
„ Græsland		321 -
„ Havnegang		50 -
„ Potetes		20 -
„ Turnips		73 -

Tilsammen 1,134 Maal

Avlingen herpaa har, foruden hvad der er anvendt til Kreaturenes Sommerstaldfodring og Havnegang, udgjort:

a) Kornvarer.

327½ Td. Rug	eller 2,44 Td. pr. Maal, efter Udsæd 13 Tdr.	
26¼ - Hvede	- 1,05 - - - - -	4 -
165 - Byg	- 2,03 - - - - -	17½ -
78 - Blandkorn	- 3,54 - - - - -	5 -
445 - Havre	- 2,11 - - - - -	51 -
18¾ - Ærter	- 1,87 - - - - -	2½ -
1,060¾ - Middeltal	- 2,11	

b) Rodfrugter.

280 Tönder Potetes	eller 14 Tönder pr. Maal	
1,815 - Kaalrabi	- 36,30 - - - - -	
1,245 - Turnips	- 54,13 - - - - -	
3,340 Tdr., som gennemsnitlig gjør	36 - - - - -	

c) Hø.

680 Skpd. eller 2,11 Skpd. pr. Maal.

Desforuden er der høstet 4,532 Pd. Thimotheifrö. Veir-
liget har idetheletaget været gunstigt for Aarsvæxten, ihvor-
vel Vaararbeidet paa Grund af vedholdende kjölig Luft först
begyndte den 8de Mai. Sommeren var ogsaa kold, og Nat-
frosten indfandt sig tidligt i August; men man havde i Som-
mermaanederne af og til Regn, saa at Jorden aldrig kunde
siges at lide af Törke. Den stærke Frost i Begyndelsen af
September skadede Vaarhveden, som endnu ikke var fuld-
moden; det Samme var ogsaa Tilfældet med Vikkerhavren,
hvilket iaar som foregaaende Aar har gjort, at man ikke
har kunnet bruge denne til Frö.

Den store Afgröde, som iaar er faaet, og som i Værdi
langt overstiger foregaaende Aars, er at tilskrive Drainerin-
gen. Uden denne vilde det have været umuligt at opnaa et

saadant Udbytte paa denne Eiendom, og eftersom dette vigtige
Grundforbedringsarbeide gaar fremad, vil det have en gun-
stig Indflydelse paa kommende Avlinger.

Da man er kommen til den Erfaring, at efter en vel
behandlet Brak en ganske god Rugavling kan erholdes, om
man endog benytter en mindre stærk Gjödning, end hidtil
har været brugt, og da man for Eftertiden ogsaa kan gjøre
sikker Regning paa en større Tilgang af Gjödning, er den
Forandring vedtagen ved Aaskiftet, at man fordeler Gjöd-
selen imellem Brak og Turnipslandene, hvorved for Efter-
tiden en sikrere Afgröde af de sidste kan paaregnes.

I dette Aar er Gjödningen saaledes anvendt:

til 70 Maal Brakland paa Aas	630 Læs
- 50 - Turnips - - - - -	392 -
- 56 - Brakland - Vollebæk	408 -
- 30 - - - - - Söraas	400 -
- 23 - Turnips - - - - -	108 -

altsaa 229 Maal Jord i Indmarken gjödslet med . 1,938 Læs

Desforuden er til Haveanlægget anvendt i dette Aar 150
Læs, saa at Totalsummen af den her anvendte Gjödning i
Aarets Løb gjør 2,088 Læs à 4 Tönder pr. Læs. Til Gjöd-
selblanding er der fremkjört og benyttet af Myrjord 360 Læs
og til Kompost og Poudretteblanding 200 -

Summa 560 Læs.

Den i Aarets Løb beredede Poudrette, 378 Tönder, er
anvendt deels til Turnipslandet deels til Kornjorden; 22 Maa
Jord, som gjödsledes hermed, efter 4 Tönder pr. Maal, og
tilsaaedes med 5 Tönder Blandkorn, leverede 78 Tönder
eller over 3½ Tönde pr. Maal, — altsaa efter Udsæden 15
Fold. Paa samme Ager, og med foregaaende lige Behand-
ling, men uden Poudrettegjödning, erholdtes ikke mere end
noget over 2 Tönder pr. Maal, hvilket tydeligt viser, at dette
Gjödningmiddel er anvendeligt saavel for Korn som Rod-
frugter og virkelig fortjener at benyttes samt rigeligen
erstatte det dermed forenede Arbeide.

Det vilde være særdeles ønskeligt, om ret mange Land-
mænd, ved Exemplet herfra, vilde følge efter og lægge sig
Vind om at ivaretage og tilgodegjøre sig Vandhuusgjödningen,
som gennem en hensigtsmæssig Behandlingsmaade frem-
bringer en foröget Produktion, der foruden denne ikke
erholdes, en Sag som for det hele Land er af en ikke
ringe Betydenhed.

Herved meddeles en Oversigt over

JORDBRUGTS CONTO.

Debet.		Spd.	Sk.	Credit.		Spd.	Sk.
Værdien af Skolens Beholdninger af Redskaber og Inventarium ved Aarets Begyndelse		2,951	69	Frø og Rodfrugter	1,345. 34.		
Udsæd af Korn, Frø og Rodfrugter				Hö	1,020. -		
224. 62.				Kornvarer	2,254. 6.		
Arbeids- og øvrige Udgifter	1126. 20.			Diverse andre Indtægter	88. 88.	4,708	8
Trækdirenes Arbeide	989. 20.	2,539	102	Inventarium ved Aarets Udgang		2,899	97
Gevinst		2,116	54				
		7,607	105			7,607	105

Drainering, Grundforbedring.

Drainering er bleven udført paa et Areal af 83 Maal paa forskellige Steder, hvor Behovet har været størst, med en Afstand imellem Grøfterne af 10 til 15 Alen efter Terrænets Beskaffenhed.

I Aarets Löb er optaget:

4,004 Favne lukkede Grøfter, der har kostet	Spd. 166.	57.
590 - aabne - - - - -	- 27.	41.
og ere dertil anvendte		
32,750 Stkr. Drainsrör	- 181.	108.
5,500 - Muffer	- 11.	-
saa at Digningen koster ialt	Spd. 386.	86.

En Deel af den iaar nybrudte Mark, i det nærmeste 28 Maal, har været saa overfyldt af Steen og Stubber, at det ikke har kunnet optages og omvendes med Ploug, hvorfor Spadvending, Dybgravning

Transport 386 Spd. 86 Sk.

i Forening med Steenbrydning er bleven anvendt. Disse Arbeider tilligemed Mine-ring af større Stene paa den øvrige Mark har kostet 177 — 91 -
De øvrige Grundforbedringsarbeider, der ere udførte med Skolens egne Folk og Heste, hvorved Stenens Bortkjöring har været det kostbareste, er steget op til . 412 — 94 -

Tilsammen 977 Spd. 31 Sk.

Dette er den Sum, som samtlige Grundforbedringsarbeider i det forløbne Aar har kostet. Af Steen er ialt, deels fra Ager og deels fra andre Marker, bortkjört 12,423 Læs, hvoraf Størstedelen er bleven lagt saaledes, at den for Eftertiden kan tjene til Oplægning af Gjerder omkring Indmarkerne.

Drainsrørstilvirkning og Salg af Samme.

Ved Aarets Begyndelse havdes en Beholdning af ikke mindre end 76,400 Stkr. Drainsrör. Da denne Beholdning ansaaes for mere end tilstrækkelig til Gaardens eget Behov, saa at man endog kunde sælge endeel, blev der kun gjen-

nem hele Aaret tilvirket og brændt een Ovn, — 23,600 Stk. tilvirkede Rör og Muffer kostede 85 Spd. 24 Sk. og den hele Gevinst, efter de tagne Salgspriser, paa denne Bedrift var 4 Spd. 94 Sk.

Rigtignok havdes der da i Behold endeel tilvirkede men ubrændte Rör, som ikke vare tagne med i Beregningen. Beholdningen ved Aarets Begyndelse, iberegnet hvad der er blevet fabrikeret, opgaar saaledes til 100,000 Stkr.

Til Gaardens Behov er bleven anvendt	38,250	Stkr.
ved Salg afhændet	45,247	-
Beholdning ved Aarets Slutning	16,503	-
	<hr/>	
	gjör	100,000 Stkr.

De i Aarets Löb solgte Rör have ialt indbragt en Sum af 239 Spd. 104 Sk. Da nu en mindre Beholdning af færdigbrændte Rör haves, maa der i indeværende Sommer iværksettes en større Tilvirkning; dog vil denne komme til at bero paa, hvor stor Efterspørgsel der fra her omliggende Trakter vil finde Sted, da Skolens eget Behov vil blive ubetydeligt.

Haven og Experimentalfeltet.

Ved Aarets Begyndelse udgjorde Værdien af de til Haven hørende Inventariesager, Redskaber, Blomsterpotter m. m.

201 Spd. 16 Sk.

De samlede Udgifter i Aaret for Arbeier,

Træer, Planter, Frø og Stiklinger for

Haven	339	—	115	-
og for Experimentalfeltet	57	—	102	-

598 Spd. 113 Sk.

Hvorimod i Aarets Löb er bleven solgt

Træer, Buskvæxter og Haveprodukter for	188	Spd.	24	Sk.
Inventarium ved Aarets Udgang	196	—	112	-
altsaa har Haven og Experimentalfeltet				
i Aaret krævet et Udlæg af	213	—	97	-

598 Spd. 113 Sk.

Gjennem Formering med Frøplanter og Stiklinger har Antallet af Træer og Buske under Aaret betydelig forøget sig. Antallet af forædlede Frugttræer ved Aarets Slutning udgjorde omtrent 3,550 Stkr., som haves i Behold.

Uvis om de til Havens Underhold anslaaede Midler skulde blive tilstrækkelige, da det ikke var godt forud at beregne, hvad der vilde indkomme gennem Salg fra samme, har jeg ikke kunnet foretage de nødvendige Udvidelser af Plantningsland. Denne Udvidning bliver for det kommende Aar nødvendig for at kunne udskole alle i Tilvæxt værende unge Træer, hvilket ogsaa nu kan udføres med Besparelser i de Midler, som ere blevene anslaaede til Haven. Store Rekvisitioner paa Baand og Kurvpilstiklinger ere indløbne hertil fra adskillige Kanter af Landet, hvilke med de forhaandenværende Tilgange ikke have kunnet effectueres, hvorfor jeg ogsaa er betænkt paa at forøge disse Plantninger.

Skolen har som Present fra Hr. Generalconsul Egidius i Amsterdam faaet sig tilsendt 5000 Stkr. Stiklinger af den hollandske Baandpil, hvilke for Størstedelen bleve udplantede i forrige Höst og Resten nu i Foraaret. Desforuden har jeg rekvireret end yderligere fra Udlandet, for Skolens egen Regning, 10,000 Stkr. Stiklinger for at udplantes i indeværende Aar.

En Forøgelse i Pileplantningen i større Scala vil for Fremtiden ikke alene blive til Gavn for det hele Land men ogsaa i væsentlig Mon bidrage til en aarlig og sikker Indtægt for Haven, da hvad der kan avles i denne Vei har en sikker og rask Afsætning, hvilket ikke altid er Tilfældet med andre Træer og Buskvæxter, fordi disse mindre efterspørges.

Den sidst forløbne strenge Vinter, med sit i Begyndelsen omskiftelige Veir, har haft en ikke alene ufordeelagtig men ogsaa skadelig Indflydelse paa de ömfindligere Væxter og de i forrige Aar podede Frugttræer, idet endeel gik aldeles tabte. Dog kan det ikke siges, at Planteskolerne i sin Heelhed derved have lidt noget betydeligt Tab.

Paa Skolens Experimentalfelt ere adskillige Planter blevene dyrkede, saavel de egentlige Kornsorter som Bælgvæxter og Foderplanter samt Rodfrugter. En Deel af Kornsorterne synes at give en rigere Afkastning end andre, hvilket dog først efter fornyede Forsög med større Udsæds-Mængde og paa større Areal med Sikkerhed vil kunne bestemmes.

Hvad Bælgplanterne angaar, saa har blandt disse de russiske grønne Ærter trivets godt og opnaaet Modenhed,

hvilket ikke har været Tilfældet med de skotske Bønner, hvoraf der her har været gjort Forsøg med 7 forskellige Sorter. De have under hele Sommeren staaet frodige i Væxt, blomstret og sat Frø, men have ikke opnaaet sin Modenhed, førend Frostnætterne i August og September have indfundet sig, hvisaarsag ogsaa en stor Deel af disse ikke har givet et spiredygtigt Frø for kommende Aar. Det Samme har været Tilfældet med de store, sorte skotske Vikker, hvilke stode udmærket frodige men hellerikke gave noget tjenligt Frø.

Med en Sort nye, røde amerikanske Potetes, hvoraf erholdtes af Hr. Kammerherre Holst 2 Stkr., er her bleven gjort Forsøg, og leverede disse udmærket godt Udbytte. Nævnte 2 Stkr. røde Potetes, hvilke sønderskares i 20 Stykker, eller i ligesaa mange Dele, som de havde Groöine, leverede om Hösten temmelig nær $\frac{1}{4}$ Tönde. Heriblandt opnaaede een Potet en Vægt af 1 Pd. 17 Lod. Skulde det under kommende Aar vise sig, at denne Potetessort trives godt, vil det troligen svare Regning at avle dem som Foderpotetes til Kreaturene.

Her er i flere Aar paa Aas bleven forsøgt at avle Foder-Hvidbeder paa Ageren og i Haven for at see, om disse ville slaa til og give et nogenlunde godt Udbytte, for da at dyrkes i større Scala til Kreaturføde istedetfor Turnips, saasom Hvidbederne ville være mere passende for Melkekjör, men de have ikke villet give tilfredsstillende Udbytte her paa Stedet.

Jeg troede rigtignok, at det ringere Udbytte, som erholdtes af denne Rodfrugt, foraarsagedes af, at mindre godt Frø var faaet til Udsæd. Ved den store Udstilling i Hamburg i Sommeren 1863 kom jeg i Forbindelse med en af Tydskslands meest anseede Hvidbedsavlere, som ved Udstillingen gratis uddelte af sit hos ham selv avlede Frø af den saakaldte „Pohls Fütter-Runkelrübe“, for at recommandere sig for Eftertiden, og man skulde da tro, at dette Frø var godt, som ogsaa selve Frøet udviste ved Betragtning.

Af dette Frø tilsaaedes i passende Tid paa to forskellige Steder et Areal af $\frac{1}{5}$ Maal, men Rödderne bleve smaa nu, ligesom foregaaende Aar, og leverede ikke Udbytte til meer end $\frac{1}{4}$ af hvad Turnips gav paa samme Jord med lige Væxtkraft. Aarsagen kan for dette Aars Vedkommende ikke söges hverken i Frøets eller Jordens Beskaffenhed. Foderbeden er en Plante, som vil have længere Væxttid og fordrer en større Mængde af Varme end de fleste andre Rodfrugter, og da Sommeren her ialmindelighed har en lavere Middelttemperatur end længere sydpaa, ja endog lavere end flere andre Steder paa samme Breddegrad, turde den rette Aarsag ligge heri, hvilket jeg saamegetmere maa tro mig berettiget til at udtale, som Erfaringen, under mit 6aarige Ophold her paa Stedet, tydelig har vist, at alle Kulturvæxter, som fordrer en höiere

Middelttemperatur, ikke kunne fuldt udvikle sig og opnaa Modenhed. Dette har ialtfald været Tilfældet med Bønner, Vikker og tildeels, i visse Aar, med Ærter, og af begge de førstnævnte Sorter har det ikke lykkets mig at frembringe modent Frø.

Af Turnips avledes ikke mindre end 17 forskellige Sorter, hvilke alle trivedes godt og leverede et tilfredsstillende Udbytte. Iblandt disse udmærker sig som de, der have leveret størst Udbytte, følgende Sorter:

1. Store hvide (White Globe).
2. Hvide runde med rød Top (White Globe red Top).
3. Gule runde med violet Top (Purple top Yellow).
4. Gule runde med grøn Top (Yellow green top Dales hybrid).
5. Gule runde med grøn Top (Merdin Bullock Yellow green top).

Af disse Sorter udmærker sig „Purple top Yellow“ som den, der for det Første bedst holder sig under Opbevaring Vinteren over og dernæst giver saavel Melk som Smör en en mindre bitter Smag end de fleste andre Turnipsorter, hvorimod den store Hvide (White Globe) ikke taaler at opbevares Vinteren over og er mindre nærende til Udfodring hvorfor den bör opfodres tidligt om Hösten.

For at faa Vished om, hvilken Dybde var den tjenligste for Muldning for en Deel af de almindeligste Kornarter og Potetes, afsattes et Stykke Jord paa $\frac{1}{10}$ Maal til Forsøg hermed. Stykket, som var 25 Alen langt og 10 Alen bredt inddeltes i Ruder paa en Alens Störrelse for Muldningsforsögene med lige store Mellemrum for hver Rude, saa at 12 saadanne Ruder gik paa Længden og 5 paa Bredden af Landet.

Den første Længderad indtages af 6rad Byg.

- anden	-	-	-	2rad do.
- tredie	-	-	-	Havre.
- fjerde	-	-	-	Ærter.
- femte	-	-	-	Potetes.

I den første Tverrad nedlagdes Sæden til 1 Tommes Dybde, i den anden til 2 Tommers Dybde og saa fremdeles indtil sidste eller tolvte Rad; der skede Muldningen paa 12 Tommers Dybde. Dette Arbeide foretoges den 27de Mai.

I hver Rude lagdes 100 Korn med lige Afstand fra hinanden. Hvad nu Kornarterne vedkommer, saa viste det sig for begge Bygsorter, at en Muldning paa 2 Tommer var den fordeelagtigste, da de fleste Korn, som muldedes paa denne Dybde, kom op, og Planterne havde [den største Frodighed hele Sommeren igjennem; allerede ved Muldning paa 3 Tommers Dybde laa Kornet 4 Dage længere, inden Spiren viste sig, ved 4 Tommers dyb Muldning 6 til 7 Dage og ved 5 Tommers 8 til 9 Dage længere. Eftersom Muldnings

Dybde tiltog, minkede Planternes Antal, saa at der ved 1 à 2 Tommers dyb Muldning havdes omtrent 97 pCt. spiredygtig, og var der ved 5 à 6 Tommers Dybde ikke mere end 10 à 11 pCt. af Udsæden, der kom op igjen, og ved den større Muldningsdybde Intet.

For Havren havde 3 Tommers dyb Muldning det bedste Udfald, da ikke alene samme Antal Korn som ved den grundere Muldning kom op men viste sig ogsaa frodigere i Væxt. Ved 4 Tommers Dybde havde omtrent 80 pCt. spiret, men Planterne trivedes ikke saa godt, og eftersom Dybden tiltog, bleve Planterne baade i Antal og Frodighed mindre, men endnu ved 8 Tommers dyb Muldning groede nogle faa Korn.

Med Erterne var Forholdet ganske anderledes, da de ikke alene groede temmelig jævnt til alle de forskjellige Dybder men endog under hele Sommeren viste størst Frodighed ved 6 til 8 Tommers dyb Muldning og vare stærkere i Væxten ved Muldning af indtil 12 Tommers Dybde end ved den grundere paa 1 à 3 Tommer. De paa 1 Tommes Dybde muldede Erter opkom 10 Dage efterat være saaede, paa 2 Tommer 11, paa 3 Tommer 13, paa 4 og 5 Tommer 14, paa 6, 7 og 8 Tommer 16, paa 9 og 10 Tommer 17, paa 11 Tommer 19 og paa 12 Tommer 20 Dage efter Udsæden.

De til Poteterne afseede 12 Stk. Ruder beplantedes med 4 ligestore Poteter i hver Rude med en Muldning af 1 til 12 Tommer. Disse kom alle op og de paa

1, 2 og 3 Tommers dyb Muldning 16 Dage efter Sætningen				
4	-	-	17	-
5 og 6	-	-	20	-

7 og 8 Tommer dyb Muldning 23 Dage efter Sætningen				
9 - 10	-	-	26	-
11 - 12	-	-	28	-

Med Hensyn til Udbyttet i Antal og Vægt af de her omtalte Poteter skal jeg meddele, at de, der stode paa

1 Tommes Dybde, leverede 67 Stk. vægtige 10 Pd. 18 Lod				
2	-	-	63	-
3	-	-	75	-
4	-	-	47	-
5	-	-	30	-
6	-	-	38	-
7	-	-	32	-
8	-	-	27	-
9	-	-	29	-
10	-	-	34	-
11	-	-	26	-
12	-	-	34	-

Heraf skulde det synes, som om en grund Muldbedækning for Poteterne skulde være den fordeeltigste. da det største Udbytte er faaet ved 1 til 4 Tommers Dybde, hvori- mod allerede ved 5 Tommers Dybde et betydeligt mindre Udbytte erholdtes saavel i Antal som i Vægt, hvilket Udbytte dog ikke minkede i nogen mærkbar Grad ved endnu mere tiltagende Dybde, men snarere viste sig ligesaa god. Fortsatte Forsøg ville i det kommende Aar i denne Retning blive foretagne med flere af vore Kulturvæxter, da jeg anseer dette af største Vigtighed.

Det indenlandske Raigræs, *Lolium perenne*, trives fremdeles godt, og er iaar 1 Maal af Agerjorden tilsaet med dette Frø.

Værkstederne.

I Aaret ere forskjellige Arbeider udførte for Gaardens og Skolens Regning, hvilke ere opførte med en Sum af 381 Spd. 107 Sk. Forfærdiget nye Redskaber til Salg, hvoriblandt 7 Stkr. Hesteriver af Jern, for en Værdi af 373 — 6 - Udført Reparationer paa Redskaber for

Lateris 754 Spd. 113 Sk.

Transport 754 Spd. 113 Sk.
fremmede Personer til et Beløb af . . . 40 — 18 -
Saa at de samlede Arbeider, der
ere udførte i Aarets Løb, udgjøre . . . 795 Spd. 11 Sk.
De samlede Udgifter ved Indkjøb af Jern- og Træmaterialier m. m., Arbeidsløn og Værdien af hvad den er med-
gaet af indehavende Materialie, udgjør . . 751 Spd. 58 Sk.
Gevinst paa Bedriften 43 — 73 -
795 Spd. 11 Sk.

Om Stamhollænderiet og Fjøsdriften i sin Heelhed.

a) Ayrshirestammen.

Stamhollænderikjörenes Antal har været det samme som under forrige Aar eller 20 Stkr.

Den levende Vægt af disse 20 Kjör har ved Aarets Begyndelse, eller 1ste April 1864, været 18,445 Pd. eller i Middeltal for hver Ko 922 Pd. Ved Aarets Slutning var Vægten 18,655 Pd. eller i Middeltal for hver Ko 932 Pd. Den samlede Stammes Middelvægt for hele Aaret bliver 18,550 Pd. og for hvert Dyr 927 Pd.; Forøgelsen i Vægt under Aaret bliver altsaa 210 Pd. hvortil kommer de i Aarets Löb fødte 18 Stkr.

Kalve med tilsammen en levende Vægt af . . . 1,080 —
saa at den samlede Vægtforøgelse bliver . . . 1,290 Pd.

Fordringen var fra den 1ste April og til Grönfodringens Begyndelse, eller til omkring den 16de Juni, som i forrige Aar, og samtlige Kjör leverede, saavel under denne Tid som den derefter følgende Grönfodringstid, et Udbytte i Melk, som tydelig viste, at den stærkere Fodring Vinter og Vaar havde haft en betydelig Indflydelse paa Melkemængden. Sommerfodringen i Forening med Bete varede i 90 Dage, derefter begyndte Vinterfodringen, hvorved man lidt efter lidt gik over til Rodfrugtfodring, saa at denne var i Gang den 1ste October. Fra denne Tid og til 1ste April var Fodringen som i foregaaende Aar (se forrige Aarsberetning), blot med den Forskjel, at hver Ko dagligen erholdt 1 Pd. Linoliekager og 1 Pd. Hö mindre end foregaaende Vinter. Denne Afkortning var foranlediget deraf, at det syntes, som om Fodringen foregaaende Aar i sin Heelhed havde ført til et mindre tilfredsstillende Resultat; men den knappere Fodring har ogsaa haft til Følge en ikke saa ubetydelig Minkning paa Melken i samme Tidsrum, hvilket nærmere sees af nedenstaaende Uddrag af Melketabellerne for samme Maaneder i begge Aar.

Opgave over Melkeudbyttet af Stamhollænderikjörene i nedenstaaende Maaneder.

		1863	og	1864.
October	Maaned	4,742	Potter.	3,491
November	—	4,038	—	3,335
December	—	4,045	—	3,315
		1864	og	1865.
Januar	—	4,129	—	3,814
Februar	—	4,184	—	3,595
Marts	—	5,702	—	4,941
Tilsammen		26,840	Potter.	22,491

Heraf sees, at der i de sex Vintermaaneder 18⁶⁴/₆₅ erholdtes 4,349 Potter Melk mindre end i det samme Tidsrum 18⁶³/₆₄. At en Deel af denne Minkning hidrører fra den mindre Qvantitet Foder, Kreaturerne have erholdt imod för, er utvivlsomt. Den mindre Qvantitet Hö og Kraftfoder for nævnte Periode var:

3,600 Pd. Hö,	der udgjör i Hövärdi	3,600 Pd.
3,600 — Liinoliekager	- - „ -	9,600 —
tilsammen		13,200 Pd.

som i Pengevärdi, naar Höet regnes efter 1 Spd. 60 Sk, og Linoliekagerne efter 5 Spd. pr. Skpd., gjör 73 Spd. 15 Sk. Det erholdte mindre Kvantum Melk, 4,349

Potter à 2¹/₂ Sk., gjör 90 — 72 —

Heraf synes det, som om det godt skulde have betalt sig om den stærkere Fodring var bibeholdt ogsaa sidste Aar.

Det under hele Aaret til Stamhollænderiet opbrugte Foder udgjorde i Hövärdi 263,300 Pd. Heraf har medgaaet til Forøgelse af levende Vægt og fødte Kalve tilsammen 1,290 Pd. à 20 Pd. i Hövärdi gjör 25,800 Pd. altsaa til Melkeproductionen medgaaet 237,500 —

Summa 263,300 Pd.

og herfor erholdt 60,628 Potter Melk.

Til Produktion af en Pot Melk er altsaa medgaaet 3,917 Pd. Foder i Hövärdi. Forrige Aar med den stærkere Fodring, som da gaves, medgik 3,887 Pd. Foder i Hövärdi til Produktion af 1 Pot Melk.

Seer man hen til, hvorledes Melkeudbyttet stiller sig i Forhold til den levende Vægt, saa faaes, at 18,550 Pd. levende Vægt har leveret 60,628 Potter = 121,256 Pd. Melk For hvert Pd. levende Vægt er altsaa erholdt 3,268 Potter eller 6,536 Pd. Melk. Forrige Aar leverede hvert Pd. levende Vægt 3,429 Potter eller 6,858 Pd. Melk.

Sætter man ude af Betragtning det Foder, som er medgaaet til Forøgelse af levende Vægt og fødte Kalve, og alene fordeler det givne Foder paa den erholdte Melkeqvantitet, saa har 263,300 Pd. Foder i Hövärdi leveret 60,628 Potter Melk eller til hver Pot Melk medgaaet 4,342 Pund Foder.

b) Thelemarksstammen.

I Aaret fodredes ogsaa 20 Stkr. Thelemarkskjör. Disse havde ved Aarets Begyndelse en levende Vægt af 13,720 Pd., som i Aarets Löb har förøget sig til 15,100 Pd.; altsaa en Vægtforøgelse af 1,380 Pd. eller 69 Pd. paa hver

Ko. Middeltalsvægten under Aaret for hvert Dyr bliver altsaa 720 Pd.

Disse Kjör have i Forhold til sin levende Vægt erholdt ligesaa meget Foder i Höværdi som Ayrshirestammen eller i det nærmeste $\frac{1}{24}$ Deel.

Den daglige Fodring under Vintermaanederne har været:

Fodoremnerne.	Protein.	Fedt.	Kulhydrater.	Tørsubstans.	Höværdi.
2 Pd. Linoliekager	0,53	0,09	0,76	1,79	5 $\frac{1}{3}$
2 - Gröpe	0,24	0,06	1,15	1,44	4
8 - Hö	0,77	0,24	3,65	6,84	8
10 - Hakkelse	0,30	0,30	3,41	8,46	5
30 - Rodfrugter	0,54	0,06	2,25	3,86	8
	2,38	0,85	11,22	22,59	30 $\frac{1}{3}$

Daglig er altsaa medgaaet 30 Pd. Höværdi pr. Ko eller 600 Pd. for hele Stammen, og da Vinterfodringen regnes til 275 Dage, er altsaa hertil medgaaet idethele . 165,000 Pd. i Höværdi. 90 Dages Grönfodring og Havne-

Transport 165,000 Pd. i Höværdi.
gang à $\frac{1}{30}$ af levende Vægt pr. Dag
à 24 Pd. pr. Ko og for 20 Stykker
i denne Tid gjør 43,200 - „ -

Tilsammen for hele Aaret 208,200 Pd. i Höværdi.
Til Forøgelse af levende Vægt og fødte Kalve, tilsammen 1,930 Pd. à 20 Pd. Hö, beregnes at have medgaaet 38,600 Pd. i Höværdi og til Melkeproduktionen 169,600 - „ -

Tilsammen 208,200 Pd. i Höværdi.
Melkeudbyttet af disse 20 Stk. Kjör har under Aaret gaaet op til 40,520 Potter eller i Middeltal for hver Ko til 2,026 Potter. Til Produktion af en Pot Melk har altsaa medgaaet i Höværdi 4,185 Pd. Foder. I Forhold til levende Vægt har Udbyttet været saa, at hvert Pd. levende Vægt har leveret 2,081 Potter eller 5,62 Pd. Melk. Tager man ikke Høvsyn til den forøgede levende Vægt og de fødte Kalve men paafører Melkeproduktionen alt det givne Foder, saa har der til Produktion af en Pot Melk medgaaet 5,138 Pd. Höværdi.

SAMMENLIGNENDE TABEL

over

Foderudgifter og Melkeudbyttet for Ayrshire- og Thelemarks-Stammen.

Race.	Kjørenes Antal.	Middelvægt for hele Aaret.			Deraf medgaaet til		Fodring til hvert Dyr i Forhold til den levende Vægt.			Produceret Melk.		For hvert 100 Pd. Höværdi faaet.		Til een Pot Melk medgaaet Pd. Höværdi.	For hvert Pd. levende Vægt faaet Pd. Melk.
		Middelvægt for hele Aaret.	Middelvægt for hvert Dyr.	Givet Foder i Aaret til samtlige Dyr.	Produkt af Kalve og Forøgelse af levende Vægt.	Produktion af Melk.	Under Vintermaanederne.	Under Sommermaanederne.	Middeltal for hele Aaret.	Af samtlige Kjøer.	Middeltal af hver Ko.	Potter Melk.	Pund Melk.		
Ayrshire		Pd.	Pd.	Pd.											
Stammen . .	20	18,550	922	263,300	25,800	237,500	$\frac{1}{24}$	$\frac{1}{30}$	$\frac{1}{25}$	60,628	3,031	25,52	51,04	3,017	6,536
Thelemarks															
Stammen . .	20	14,410	720	208,200	38,600	169,600	$\frac{1}{24}$	$\frac{1}{30}$	$\frac{1}{25}$	40,520	2,026	23,30	46,60	4,185	5,52

Enten man lægger Höværdiberegningen til Grund eller beregner Melkeudbyttet af Dyrenes levende Vægt, saa skulde det synes, som om Ayrshireracen havde et bestemt Fortrin fremfor Thelemarksracen, da den første bedre har tilgodegjort Foderet end den sidste under det nu forløbne Aar, men tager man i Betragtning, at Ayrshirekjörerne i Löbet

af flere Aar have været godt fodrede og saaledes have indehavt det Huld, som er nödvendigt for en rig Melkeafsondring, imedens Thelemarkskjörerne först nu kunne ansees for at være i en saadan Tilstand, saa er det at formode, at disse under det kommende Aar ville komme til at give et større Udbytte end Tilfældet har været iaar. Følgelig kan

endnu ingen bestemt Formening udtales om den ene eller den anden Races større Evne til at gjøre sig Foderet tilgode. Saa meget kan dog siges, grundet paa Forsøget med det lige Antal af begge Stammer, saavel som paa Erfaring, man forud har erhvervet med et mindre Antal af Thelemarkskjör, at de i Forhold til Störrelsen ere udmærkede Melkekjör. Gjennem Stammens Forädling med Ayrshireblod vil vides baade større Krop og mere kjödfulde Former, uden at de derfor skulle kunne tabe noget af sine Melkeevner, og det er troligt, at man gjennem fortsat Krydsning og rigelig Opfödning allerede i tredje eller fjerde Generation har ligesaa gode og ligesaa store Dyr som den oprindelige Ayrshiresamme.

Her findes nu ialt 9 Stkr. Halvblodskvier i Tilvæxt hvoraf den Äldste, 2½ Aar gammel, veier 870 Pd.; den Anden, falden efter samme Moder, 1 Aar og 4 Maaneder gammel, har en Vægt af 575 Pd., — altsaa en større Vægt, end flere af Moderstammen ved Hidkomsten havde.

I et Stykke har Thelemarksracen vist sig at være forud for Ayrshireracen, nemlig deri, at den paa den Bete, som her er at erholde, er bedre til at holde Melken oppe end sidstnævnte, der har tiltrængt extra Kraftfoder for ikke at minke i Melken. Med Vinterfödningen derimod ere Thelemarkskjörene mere nöieregnende og fortære ikke Hakkelse med samme gode Appetit som Ayrshiredyrene.

e) Øvrige Melkekjör.

Foruden de her forud omtalte Melkekjör er i Aaret holdt 8 Stkr. deels Svenske-, deels Ayrshirekjör, men da ikke alle disse have melket hele Aaret rundt, anser jeg det ikke fornödent nærmere at redegjøre for dem men vil blot nævne, at 2 Ayrshirekvier, som iaar, for første Gang, have kalvet og ikke melket fuldt et Aar, have leveret over 2000 Potter hver. Af disse 8 Kjör erholdtes 15,380 Potter Melk.

Hele Melkeudbyttet i Aarets Löb har, efter de i Fjöset, ved Melkningen, anstillede Maalinger, gaaet op til 116,528 Potter, imedens efter Ommaaling i Meieriet kun erholdtes 116,347 Potter, hvilken sidste Sum er den, der i Regnskabene er optagen.

d) Fjösdriften i sin Helhed.

I det Hele fandtes ved Aarets Begyndelse iberegnet Ungkreaturer og Kalve 86 Stkr., hvilke tilsammen havde en levende Vægt af 58,375 Pd. I Aarets Löb er indkjöbt 2 Stkr. Oxer med en levende Vægt af 1,400 - Forögelse i Vægten i Aarets Löb af ovenstaaende Antal 16,796 -

Summa 76,571 Pd.

De i Aarets Löb ved Salg og Slagtning afgaaede Dyr have i det Hele havt en levende Vægt af 9,586 Pd. Vægten af den 1ste April 1865 i Behold værende Dyr udgjorde 66,985 -
Summa 76,571 Pd.

Til Födning af samtlige Dyr er der i Aaret anvendt, af alle Foderslags, det Kvantum, som nedenfor angives, og udregnet i Hövärdi:

602 Skpd.				
11 Lpd. Hö	=	192,816 Pd., i Hövärdi anslaaes til 192,816 Pd.		
1,245 Tdr.				
Turnips	=	199,200 - „ - - -	43,824 -	
1,930 Tdr.				
Kaalrabi	=	308,800 - „ - - -	80,288 -	
96 Skpd. 2¾				
Lpd. Linolie-				
kager	=	30,704 - „ - - -	80,292 -	
48 Skpd. 19				
Lpd. Raps-				
kager	=	15,664 - „ - - -	33,677 -	
88 Skpd. 13				
Lpd. 5 Pd.				
Gröpe	=	28,337 - „ - - -	56,674 -	
12,991 Pot.				
nys. Melk	=	25,862 - „ - - -	51,724 -	
21,896 Pot.				
skum. Do.	=	43,792 - „ - - -	52,560 -	
773 Skpd.				
Vaarsæde-				
halm	=	247,360 - „ - - -	136,048 -	
1½ Td.				
Havre	=	210 - „ - - -	420 -	
Grönfoder				
og Bete un-				
der Som-				
meren an-				
slaaes til				
200 Skpd.				
Hö	=	64,000 - „ - - -	64,000 -	
Summa	=	1,156,765 Pd. Foderemne	800,345 Pd.	

i Hövärdi.

Overensstemmende med hvad der ovenfor er sagt har Vægtforögelsen paa samtlige Dyr i hele Aaret gaaet op til 16,796 Pd. Regner man, at der skal medgaa 20 Pd. Hövärdi for at erholde 1 Pd. levende Vægt, saa har der til ovenstaaende Forögelse af levende Vægt medgaaet i Hövärdi 335,920 Pd. og den övrige medgaaede Fourage bliver da at paalægge Melkeproduktionen med 464,423 -
Summa 800,343 Pd.

TABEL

over

Ayrshirekjørenes levende Vægt, Kalvning og Melkeudbytte.

K o e n s		Levende Vægt 1/4 64.	Kalvede		Melkede fra og med 1/4 64 til og med 31/3 65.													Summa PotterMelk.	Levende Vægt 1/4 65.
No.	Navn.	Pd.	1ste Gang.	2den Gang.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septbr.	October.	Novbr.	Decbr.	Januar.	Februar.	Marts.	Summa PotterMelk.	Pd.	
2	Walsie	955	18/6	"	"	"	94	355	294	227	159	125	124	124	79	21	1602	885	
3	Denty	915	15/4	"	197	503	451	441	396	302	229	175	175	158	110	15	3152	885	
4	Hwitie	975	"	"	522	463	396	365	339	249	192	176	154	17	"	"	2873	1120	
5	Grassie	1025	5/3	"	256	215	179	177	169	99	63	28	"	"	"	583	1769	1030	
6	Dandy	930	8/5	"	"	377	493	474	429	340	293	240	191	124	26	"	2987	960	
7	Branny	935	20/12	"	485	445	365	346	309	132	30	"	197	643	543	524	4010	935	
8	Young Snapy	815	27/2	"	488	470	397	375	337	223	175	35	"	"	5	517	3022	795	
9	Ferden	970	29/3	"	649	607	504	477	438	361	302	239	123	"	"	9	3709	1000	
10	Knockengig	1025	26/4	"	39	501	401	369	346	274	186	173	145	63	3	"	2500	1020	
11	Merlie	930	20/5	"	"	166	442	442	424	331	270	234	224	205	114	12	2864	945	
12	Andrewlami	870	28/2	"	487	461	392	376	330	224	168	100	28	"	"	572	3138	925	
14	Faer Bille	955	25/12	"	357	291	259	269	152	"	"	"	92	528	435	440	2823	985	
15	Young Emma	965	12/8	"	277	262	70	"	282	406	392	326	302	249	205	195	2966	1005	
16	Beauty	945	11/12	"	212	182	162	170	151	72	"	"	277	496	408	417	2547	780	
17	Bonny	790	2/2	"	488	454	392	365	337	258	158	103	35	"	425	467	3482	810	
18	Swany	960	18/5	"	"	219	488	418	356	281	192	184	185	164	84	48	2619	990	
19	Blackwood	875	20/1	"	549	474	403	369	337	249	180	197	16	184	496	544	3938	830	
20	Bank	785	"	"	497	482	435	392	349	315	228	226	211	188	168	132	3623	875	
21	Hillas	925	29/10	"	329	275	228	232	186	57	"	592	625	493	405	440	3862	930	
22	Welsina	900	3/5	"	"	457	486	449	405	337	274	242	211	178	98	5	3142	950	
	Summa . .	18445	"	"	5832	7304	7037	6861	6366	4734	3491	3335	3315	3814	3595	4941	60628	18655	

TABEL

over

Thelemarkskjørenes levende Vægt, Kalvning og Melkeudbytte.

No.	Koens Navn.	Levende Vægt $\frac{1}{4}$ 64. Pd.	Kalvede		Melkede fra og med $\frac{1}{4}$ 64 til og med $\frac{31}{8}$ 65												Summa Potter Melk.	Levende Vægt $\frac{1}{4}$ 65. Pd.
			1ste Gang.	2den Gang.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septbr.	October.	Novbr.	Decbr.	Januar.	Februar.	Marts.		
1	Jetta	830	"	"	259	216	195	219	210	170	142	126	123	124	112	69	1965	940
2	Gamlan	730	"	"	234	221	193	196	173	153	122	120	120	81	56	11	1680	835
6	Siljan	665	$\frac{18}{2}$	"	168	151	124	150	151	114	15	"	"	"	125	433	1431	680
12	Juleros	625	$\frac{25}{12}$	"	268	222	229	264	201	25	"	"	65	426	338	365	2403	650
15	Julsfag	740	$\frac{21}{5}$	"	55	50	233	244	202	167	127	113	119	104	34	"	1448	830
16	Sölvbod	600	$\frac{25}{12}$	"	167	154	122	147	138	47	"	"	65	373	313	315	1841	650
17	Bohuus	725	"	"	163	146	120	144	143	119	131	124	118	95	61	14	1378	850
18	Haabet	665	$\frac{26}{11}$	"	241	210	198	231	200	60	"	73	435	394	328	337	2707	680
19	Lillieros	620	ka	stet	279	235	196	213	208	170	138	117	93	93	50	"	1792	775
20	Anneros	695	$\frac{16}{11}$	"	170	171	143	145	152	8	"	162	401	391	286	282	2311	780
21	Blaadröble	565	$\frac{25}{9}$	"	187	180	134	108	"	22	307	277	277	249	205	199	2145	610
22	Lilliegod	630	"	"	181	182	170	183	181	163	140	119	42	"	"	"	1361	870
23	Stölsbot	690	"	"	348	309	292	311	265	237	197	172	30	"	"	"	2161	835
24	Jörgelin	655	"	"	170	174	172	203	215	178	167	137	117	96	59	46	1734	805
25	Roslin	820	ka	stet	270	334	305	311	278	248	202	147	139	83	46	"	2363	815
26	Holeros	645	$\frac{18}{1}$	"	183	177	163	183	179	163	119	4	"	252	382	401	2206	685
27	Guldrei	605	$\frac{21}{12}$	"	282	245	202	227	202	155	9	"	110	373	301	333	2439	625
28	Guldbot	710	$\frac{21}{12}$	"	178	176	160	176	158	55	"	"	90	358	291	312	1954	770
29	Brandgul	590	"	"	355	311	244	264	237	197	195	181	184	127	113	70	2478	710
30	Julebot	915	$\frac{19}{5}$	"	"	155	409	349	310	276	247	214	196	195	174	199	2724	705
	Summa	13720	"	"	4158	4019	4004	4218	3803	2727	2258	2086	2724	3814	3274	3386	40520	15100

Altsaa er der medgaaet 3.º Pd. Høværdis til Produktion af en Pot Melk, hvilket paa det nærmeste stemmer, naar man tager i Betragtning det ulige Udbytte efter de ulige Racer. Saavidt om det givne Foder og Udbyttet deraf i Melk og levende Vægt.

Vi ville nu betragte Fodringen og Fjøsdriften fra den oeconomicke Side og se, hvorvidt denne Bedrift har leveret Gevinst eller Tab, og meddeles derfor i Sammen drag nedenfor et Uddrag af de for Aaret førte Regnskaber.

Værdien af levende Kreaturer og Inventarium tilhørende Fjösset ved Aarets Begyndelse	2,726 Spd.	80 Sk.
Indkjöbte Kreaturer	44 - - -	
Værdi af Fourage til Kreaturerne i hele Aaret	3,532 -	96 -
Havnegang til Ungkreaturerne, Salt, Medicin o. d. l.	195 -	107 -
Aflønning til Schweitzeren og Folkene samt til anden Arbeidshjælp i Fjösset	587 -	50 -
Gevinst	33 -	31 -
Summa	7,120 Spd.	4 Sk.

I Aarets Löb har Fjösset leveret 116,347

Potter Melk til Meieriet à 2½ Sk.	2,423 -	106 -
Solgte og slagtede Kreaturer for	734 -	11 -
Værdien af de i Behold havende Kreaturer samt Fjössets Inventarium ved Aarets Udgang	3,962 -	7 -
Summa	7,120 Spd.	4 Sk.

Herved bedes observeret, at de i Aaret fødte og til lagte Kreaturer ved Aarets Udgang ikke ere optagne til en höiere Værdi, end at de til enhver Tid til denne Pris kunne

realiseres, og troligt er det, at disse ved den blivende Auction ville blive betalte med höiere Priser. Med Hensyn til, at Fjösdriften, som af Ovenstaaende kan sees, kun har leveret et Overskud for Aaret af 33 Spd. 31 Sk., hvilket kan synes at være en Ubetydelighed, maa bemærkes, at den egentlige Gevinst ligger deri, at Jordbruget efter gangbare Priser sælger sine Producter i Hö, Græs, Rodfrugter og Kornvarer til Fjösset, uden at Jordbruget til dette betaler Noget for Erholdelsen i Aarets Löb af omtrent 6000 Tönder god og kraftig Gjödse.

Retteligen burde Jordbruget belastes og Fjösset godskrives for Værdien af den Gjödse, som produceres af indkjöbte Fodermidler, saasom Raps- og Linoliekager m. m., og da vilde man kunne vise en ikke ubetydelig större Gevinst paa Fjösset.

I England og Skotland er denne Beregningsmaade almindelig, og om samme var indført her, vilde Fjösset for Aaret have givet et Nettoudbytte af omtrent 500 Spd.

Af Stamholländerikjörene ere i hele Aaret fødte 18 og af Skolens egne Ayrshiredyr 5 Stkr. Kalve eller ialt 23 Stkr., hvoraf 1 dödfödt, altsaa tilbage 22 Stkr. Af disse ere igjen i Löbet af nogle Dage efter Födselen döde 6 Stkr., saa at blot 16 af 23 have beholdt Livet. De fleste af disse ere bestemte til Salg, da kuns nogle faa ere aftagne til Forögelse af Stammen. To af Kvierne have kastet Kalven.

Af Thelemarksstammen kastede to Kalven og elleve fødte levende Kalve; men af disse sidstnævnte döde en strax efter Födselen, saa at kun ti ere i Behold. Af samtlige Kjör ere fødte 34 Stkr. Kalve, hvoraf 8 ere döde strax efter Födselen, og 4 Kjör have kastet Kalven.

M e i e r i e t .

Under det Tidsrum, som denne Beretning omfatter, eller fra 1ste April 1864 til samme Dag 1865, har al den Melk, som ikke er anvendt til Kalves Opfödning eller solgt til Lærere eller Functionærer her paa Stedet, undergaaet Meieribehandling. Localt for Meieriet er ikke hensigtsmæssigt, da de Belingelser, som et saadant forudsætter, ikke ere eller kunne blive tilveiebragte uden en total Ombygning, hvortil for Tiden ikke haves fornödne Midler.

Inden jeg gaar over til nærmere at redegjøre for Udfaldet af Meieribedriften i sin Heelhed, vil jeg foreløbig nævne, at her udelukkende anvendes de Gussanderske Melkekjörrer af fortinnet Jernblik saavel til Melkebunker som

til övrige Kar. Melkebunkerne ere forsynede med Aflöbsrör, saa at Melken lader Flöden tilbage i Bunken, eller de ere, som man kalder dem, selvskummende. Den Gussanderske Methode med Hensyn til Melkens Behandling følges ogsaa, men Smörberedningen afviger fra hans Methode deri, at her staar Flöden, inden den kjärnes, i et varmt Værelse, indtil den bliver noget tyk og faar en syrlig Smag, hvorimod, efter den Gussanderske Methode, Flöden kjärnes söd eller strax efterat den er afskummet.

Kjærningen foregaar i Trækjærne, som jeg har fundet hensigtsmæssigere end Blikkjærner. Efter Opmaaling og Antegning i Melkejournalen, som dagligen foretages med

den til Meieriet indkommende Melk, er der idethele, naar Afdrag gjøres for den nysilte Melk, som medgaar til Kalveopfödning, indkommet 103,416 Potter Melk, hvoraf igjen 19,102 Potter er solgt til forskjellige Personer, og til Meieribehandling anvendt i Aaret 84,264 Potter.

Deraf anvendt til Fabrication af Fedost 120 Potter.
Til Fabrication af Smör og Magerost 84,144 -

Summa 84,264 Potter,

og af disse 84,144 Potter nysilet Melk er igjen erholdt 6,004 Pd. Smör samt solgt 18 Potter Flöde, hvilke efter det Middeldudbytte, som her erholdes, kunne taxeres fuldt modsvarende 12 Pd. Smör. 84,144 Potter nysilet Melk have saaledes leveret 6,016 Pd. Smör. Til Produktion af 1 Pd. Smör er altsaa medgaet 13,98 eller ikke fuldt 14 Potter Melk. Dette Udbytte i Smör har varieret noget i de forskjellige Maaneder af Aaret, saa at der undertiden er medgaet neppe 13½ Pot, imedens til andre Tider omtrent 14½ Pot Melk udkrævedes for at erholde 1 Pd. Smör.

Af den til Smörberedning anvendte Melk erholdtes af skummet og Kjærnelk 78,071 Potter.
Flöde til Salg 18 -

Summa 78,089 Potter.

Heraf anvendt til Opfödning af Kalve 21,896 Potter.
solgt af skummet og Kjærnelk 18,111 -
solgt af Flöde 18 -
til Ostberedning 38,064 -

Summa 78,089 Potter.

Tabet i Melk, som opstaar ved Smörberedning, Afdampning og Spildning, har altsaa været 6,055 Potter eller 7,196 pCt. af hele det behandlede Kvantum Melk.

Af de til Ostberedning anvendte 38,064 Potter skummet og 120 Potter nysilet Melk eller ialt 38,184 Potter Melk, er tilvirket 317 Stkr. Oste, hvoraf er solgt i Aaret:

174 Stkr. med en Vægt af 2,414 Pd.
143 - havdes i Behold den 1ste April 1865
med en Vægt af 2,202 -

317 Stkr. med en Vægt af 4,616 Pd.

Men da den i Behold værende Ost, tilvirket under de sidste Maaneder af Aaret, endnu indtörkes betydeligt, kan det beregnes, at af sammes Vægt svinder ¼, inden den bliver færdig til Salg, hvorfor dens Vægt, som salgbar ikke bör beregnes höiere end til $2,202 \div 367 \text{ Pd.} = 1,835 \text{ Pd.}$ Naar hertil lægges de i Aaret solgte 2,414 -

bliver Vægten af de i Aaret tilvirkede modne Ost 4,249 Pd.

Til Tilvirkning af denne Ost er der efter foregaende Op-

gave medgaet ialt 38,184 Potter Melk, hvoraf 120 Potter nysilet og 38,064 Potter skummet.

Til Produktion af 1 Pd. Ost er der saaledes i Middeltal, paa det allernærmeste, medgaet 9 (8,977) Potter Melk. Osteudbyttet af Melken har ligesom Smörudbyttet varieret til de forskjellige Tider af Aaret; saaledes har til sine Tider 1 Pd. mager Ost kunnet erholdes af omtrent 8½ Pot skummet Melk, imedens til andre Tider dertil er medgaet omtrent 9½ Pot.

Om man solgte Osten ved 3 Maaneders Alder, kunde det paaregnes, at man erholdt 1 Pd. Ost af 8 Potter Melk, men Kjöbereren fik da ¼ af Ostens Vægt mere Vand, end naar den först modtages ved 6 til 8 Maaneders Alder.

Om man med foranstaaende Udbytte til Grund vil beregne Produkterne af Smör og Ost m. m. af 100 Potter nysilet Melk, saa erholdes 7¼ Pd. Smör. Heraf bliver tilbage af Kjærnelk omtrent 9 Potter, skummet Melk, med et rundt Tal, 84 Potter og Tabet ved Smörberedning og Afdampning 7 Potter. 84 Potter skummet Melk leverer 9½ Pd. Ost og omtrent 75 Potter Valle.

Med Bestemthed at sige, til hvormeget i Penge en Pot Melk kan udgjøres, er umuligt, medmindre man kan paaregne bestemte Priser for Smör og Ost. Ere saadanne Priser givne, da er det siden let at regne sig til, hvad der kan udgjøres af 1 Pot Melk gennem Smör- og Osttilvirkning. Kan man tilvirke en god og holdbar Vare, saa kan man ogsaa beregne den godt betalt, og isaafald faar man höi Priis for sin Melk. Er Varen derimod af mindre god Beskaffenhed, faar man nöie sig med almindelige Priser, og man faar isaafald et mindre Udbytte af sin Melk. For nærmere at belyse dette, ville vi opstille Produkterne, som erholdes af 100 Potter Melk, efter ulige Priser paa Smör og Ost.

7¼ Pd. Smör à 28 Sk.	1 Spd. 80 Sk.
9 Potter Kjærnelk à 1 Sk.	9 -
9½ Pd. Ost à 9 Sk.	84 -
omtrent 75 Potter Valle	10 -
Summa	2 Spd. 63 Sk.

eller noget over 3 Sk. pr. Pot.

Beregnes Smöret til 24 Sk. og Osten til

6 Sk. pr. Pd., saa faa vi	
7¼ Pd. Smör à 24 Sk.	1 Spd. 51¼ Sk.
9 Potter Kjærnelk à 1 Sk.	9 -
9½ Pd. Ost a 6 Sk.	56 -
omtrent 75 Potter Valle	10 -
Summa	2 Spd. 6¼ Sk.

eller ikke fuldt 2½ Sk. pr. Pot.

Kjærnelken og Vallen ere i begge Tilfælde beregnede til samme Pris; Værdien af den første, hvad enten den be-

nyttes i egen Husholdning eller sælges, tør vel anslaaes til 1 Sk. pr. Pot, og den sidste har, som Foder, givet til Svin, altid ovenstaaende Værdi.

Drives Meierihaandteringen i større Skala, saa at man ikke med Husets Folk kan overtage Arbeidet men dertil maa anvende særskilt Personale, saa medfører dettes Afönning sammen med Inventariets Vedligeholdelse m. m. en Del Omkostninger, som fordelte pr. Pot Melk blive mindre, i jo større Skala Meierihaandteringen drives. Naar man arbeider med en Kvantitet Melk af omtrent 100,000 Potter, opgaa disse Omkostninger til omtrent $\frac{1}{4}$ Sk. pr. Pot; men man kan, med samme Personale, godt overtage Behandlingen af 150,000

Potter Melk om Aaret, og Omkostningerne belöbe sig da ikke til mere end $\frac{1}{6}$ Sk. pr. Pot.

Sluttelig skal opgives, hvor höit Melken er betalt her paa Stedet under det forlöbne Aar. Herved bemærkes, at Smöret og Osten har været solgt til forskjellige Priser. For det første erholdtes 24, 28 og indtil 30 Sk. pr. Pd.; den sidste er solgt til 6, 7, 8 og 9 Sk. pr. Pd. Den skummede Melk, som solgtes fra Meieriet, gav $1\frac{1}{2}$ Sk. pr. Pot, og for nysilet Melk erholdtes 3 Sk. pr. Pot.

Nedenstaaende Uddrag af Bögerne over Meieriets Conto turde bedst oplyse Forholdet hermed.

M E I E R I E T S C O N T O .

D e b e t .	Spd.	Sk.	C r e d i t .	Spd.	Sk.
An Beholdning ved Aarets Begyndelse af 2,400 Pd. Ost à 6 Sk. Spd. 120. -			Pr. Leveret til Kalvene		
76 Pd. Smör à 24 Sk. 15. 24.			12,931 Potter nysilet Melk à $2\frac{1}{2}$ Sk. }	543	14
Inventariesager tilhørende			21,896 - skummet - à $1\frac{1}{2}$ - }		
Meieriet 311. 39.			Solgt Meieriprodukter til forskjellige		
$\frac{2}{3}$ Tönde Lüneb. Salt 1. 10.	447	73	Personer	2,281	9
116,347 Potter Melk fra Fjöset	2,423	106	Grisehuset for Valle	24	60
Lön til Meiersken og 1 Pige	182	60	Beholdning ved Aarets Udgang:		
Diverse Arbeidsudgifter for Meieriet	19	41	Inventariesager for 345. 91.		
Kjörsel og Omkostninger m. m. paa			1,835 Pd. Ost à 9 Sk. 137. 75.		
Smör og Ost	9	57	69 Pd. Smör 13. 96.		
Indkjøb af Inventariesager, Salt, Kryd-			2 Tönder Lüneb. Salt 4. 96.	501	118
der samt Reparationer, Lys og Reen-					
holdelse	99	23			
Gevinst	168	81			
	3,350	81		3,350	81

Heraf sees, at Meieriet har havt et Overskud af 168 Spd. 81 Sk., imedens Melken er anført efter $2\frac{1}{2}$ Sk. pr. Pot.

Tager man dette Overskud og fordeler paa 103,416 Potter Melk, som gjør $0,2$ Sk. pr. Pot, saa er altsaa Netto-udbyttet gennem hele Aaret af hver Pot Melk $2\frac{7}{10}$ Sk.

Kan man i Fremtiden erholde de Priser paa Smör og Ost, som for Tiden faaes, 28 Sk. for Smör og 9 Sk. for Ost pr. Pd., vil Nettoudbyttet blive bedre.

Man har sagt mig, at der gennem Tilvirkning af Fedost og Mysost erholdes et langt höiere Udbytte af Melken, saa at denne da har betalt sig med 4 Sk. netto pr. Pot. Dette vil jeg ingenlunde bestride og gratulerer de Producenter,

som stadig kunne erholde denne höie Pris for sin Melk, men jeg har troet, paa Grund af Erfaring, at burde advare Andre fra, i for stor Skala, at slaa ind paa denne Del af Meierihaandteringen, som altfor let kan levere et langt ringere Udbytte af Melken end ved Tilberedningen af samme til Smör og mager Ost. Sagen er den, at Smör og mager Ost, især det første, er en courant Vare, som er let afsættelig. For Smör, som udgjör $\frac{2}{3}$ af den nysilte Melks Værdi, kan man faa contant Betaling inden en Uges Tid, efterat Melken er modtagen i Meieriet. Den magre Ost, som er færdig til Salg ved halvt Aars Alder, er lettere afsættelig end Fedost, hvilken sidste i Regelen ikke kan sælges förend ved $\frac{3}{4}$ Aars

Alder, og naar man saa har en større Mængde at afsætte, maa man gjerne give Kjöbmanden eller Mellemanden, der sælger den videre ud i Smaat, mindst 3 Maaneders Credit. Paa denne Maade har man ikke sine Penge igjen for Melken, förend 1 Aar efterat den er kommen i Meieriet.

Fedosttilvirkningen fordrer altsaa større Driftscapital end Smörtilvirkningen. Hertil kommer endnu, at Fabrication af Fedost er en meget vanskelig Ting; thi har man ikke let for at opdrive dertil duelige Personer og har Meieristen ikke den fornødne praktiske Övelse i at berede og skjötte denne Ostart, udsætter Meierieieren sig for at faa mangan Ost bedærvet, hvilket betydeligt vil nedsætte Nettoudbyttet.

Man vil maaske indvende, at naar man til denne Sysesel har fuldkommen dygtigt Personale og passende Locale at opbevare den i, indtil den bliver færdig til Salg, er Risikoen ikke stor i Forhold til Nettoudbyttet. Ja vel! Dette saalænge man kan paaregne en Pris af 18 til 20 Sk. eller derover for 1 Pd. Fedost, — men hvor længe varer dette? For nogle og tyve Aar siden betaltes til Exempel i Sverige for Pundet af Fedost, solgt i større Partier, 18 Sk., paa samme Tid som Landmandens Produkter iøvrigt stode i lav Pris, og man kunde kjöbe godt Smör til 12 à 13 Sk. pr. Pd. De faa Ysterier, som paa denne Tid fandtes der, og som tilvirkede en god Vare, toge, efter den Tids Forholde, et godt Opsving igjennem Osttilvirkning. Höie Toldafgifter beskyttede Producenten for Concurrence fra Udlandet, og de höie Priser foranledigede Oprettelsen af flere større Ysterier. Men hurtig faldt Prisen formedelst Overproduktion af Varen, og jeg kjender Producenter af denne Vare, som for faa Aar siden forgjæves fremböd sine Partier til 12 Sk. pr. Pd., paa samme Tid som godt Smör villigt betaltes med 27 til 30 Sk. pr. Pd., alt pr. norsk Skaalpund.

I England kunde Producenterne af den gode Cheddarost ifjor ikke beregne sig höiere Pris i Partier end 15 à 16 Sk. pr. Pd. Heraf viser det sig, at imedens alle andre Födemedler under de sidste 20 Aar have steget i Pris, har dette ikke været Tilfældet med Fedosten, og Aarsagen er at söge i Overproduktion af Varen; thi Forbruget af denne indskrænker sig hovedsagelig til Samfundets mere formuende Klasser, imedens den mindre dyre Magerost mere bruges af Arbeidsklassen og afsættes i langt større Mængde.

Af de 700,000 Pd. Ost, som aarligen indføres hertillands, antages $\frac{1}{4}$ at være Fedost, og der behöver kun at opstaa 6 à 8 nye Ysterier, som alene tilvirke Fedost, for at frembringe

en Overproduktion, som vil nedsætte Prisen, selv om ikke Concurrencen fra Udlandet tages i Betragtning.

Smöret derimod er, som hver Mand ved, en Vare, der altid finder Kjöbere, og hvis Forbrug selv af de mindre bemidlede Klasser snarere er i Til- end Aftagende. Vi behöve ikke at frygte for Overproduktion deraf, da et godt og holdbart Smör staar i höi Priis paa det udenlandske Marked, hvorefter Priserne her i Landet ogsaa rette sig.

Godt Smör er for Fabrikanten det samme som kontante Penge. God Ost — god Taalmodighed, som det heder paa Kjöbmandssproget!

Af de anförte Grunde tror jeg, det er sikkrere at forvandle sin Melk til Smör og Magerost end udelukkende at etablere en Tilvirkning af Fedost; thi den kalkulerede höie Indtægt af denne sidste kan saa let blive en Gevinst, som alene kommer til at staa i Kalkulen uden at realiseres i Virkeligheden.

Som det vil sees af denne Beretning, fodres Melkekjörene her temmelig stærkt med Turnips og Kaalrabi, og Mange have været af den Tro, at en saadan Fodring ikke var raadelig, naar man skulde tilvirke Smör, da dette af Turnipsen vilde meddeles en saadan Afsmag, at det ikke blev salgbart.

Ja! Mangen forstandig Jordbruger har jeg hört klage over, at han ikke kunde drive Turnipsavl, da han havde sine væsentligste Indkomster ved Salget af Ladegaardsprodukter, af disse fornemmelig Smör, og jeg vil ikke nægte for, at ogsaa jeg frygtede for Vanskeligheder med Hensyn til den jevne Afsætning af Smöret, da denne Fodring kom i Gang. Erfaring har dog nu fjernet denne Betænelighed og vist, at det Smör, som tilvirkes her under Turnipsfodringen, om ikke saa godt som prima hollandsk Vare, dog er betydelig bedre end Störsteparten af det danske Smör, som indføres og finder god Afsætning her i Landet.

Saalænge Smöret her behandledes uden Vand ved Bearbejdningen, var det næsten umuligt at befri det for Afsmag, da Saltet alene ikke formaaede fuldstændig at beröve Smöret Kjærnelken og den dermed fölgende Turnipssmag. Nu derimod vaskes Smöret, saasnart det tages af Kjærnen, med Vand, saalænge som dette farves, hvorefter det udknades og saltet samt forövrigt behandles som almindelig, og jeg hörer nu sjelden Klage over nogen Afsmag paa Smöret fra Aas.

Den Sag kan altsaa ansees for afgjort, at man uden nogen særdeles Uleilighed for Smörets Vedkommende kan fodre sine Kjöer med Turnips, — og dette er sandelig en stor Ting.

Indhold.

*Aarsberetning for Aas høiere Landbrugsskole fra den 1ste April 1864
til samme Tid 1865. Af Skolens Direktør F. A. Dahl.*

Sammendrag af Regnskabet	Pag. 1.
Jordbruget og Avlingen	- 1.
Drainering og Grundforbedring	- 3.
Drainsrørstilvirkning	- 3.
Haven og Experimentalfeltet	- 4.
Værkstederne	- 6.
Stamhollænderiet og Fjøsdriften i sin Helhed	- 7.
Meieriet	- 12.

Table des matières.

*Rapport annuel sur la ferme-modèle d'agriculture d'Aas pour l'époque
du 1er Avril 1864 au 1er Avril 1865 par le directeur F. A. Dahl.*

Résumé des recettes et dépenses	page 1.
Exploitation et récolte	- 1.
Drainage et améliorations du sol	- 3.
Fabrication de tuyaux de drainage	- 3.
Jardin et champ destiné aux expériences	- 4.
Ateliers	- 6.
Vacherie et bestiaux en général	- 7.
Métairie	- 12.

